

Reacties van sectororganisaties op conceptrapport 'Advies van de directeur bureau Risicobeoordeling & onderzoek over risico's van de aardappelketen'

Referentie: TRCVWA/2020/6614

Een conceptversie (zonder bevindingen, conclusies en adviezen) van het rapport 'Advies van de directeur bureau Risicobeoordeling & onderzoek over risico's van de aardappelketen' is voorgelegd aan organisaties die betrokken zijn bij de aardappelketen, ter beoordeling op feitelijke onjuistheden en onduidelijkheden.

De volgende organisaties zijn ingegaan op het verzoek om het conceptrapport te beoordelen op feitelijke onjuistheden en onduidelijkheden:

- College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)
- Cumela Brancheorganisatie voor groen, grond en infra
- GroentenFruit Huis (GFH)
- Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen (NAK)
- Nederlandse Aardappel Organisatie (NAO)
- Plantum
- Vereniging voor de Aardappelverwerkende Industrien (VAVI)

In onderstaande tabel zijn de ontvangen reacties en de respons van BuRO op elke reactie samengevoegd.

De kolom "pagina" verwijst naar het paginanummer van de beoordeelde conceptversie.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
1	Ctgb	Hoofdttekst	25	De toelating van chloorprofam is op 8 januari 2020 beëindigd, met een opgebruiktermijn tot 31 juli 2020.	De toelating <u>van middelen op basis van de werkzame stof</u> chloorprofam is op 8 januari 2020 beëindigd, met een opgebruiktermijn <u>van de middelen</u> tot 31 juli 2020.	De terminologie die over het algemeen wordt gehanteerd is dat werkzame stoffen worden goedgekeurd en middelen worden <i>toegelaten</i> .	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
2	Ctgb	Hoofdttekst Bijlagen	25 Diverse	Er zijn desinfectiemiddelen die alleen zijn toegelaten voor het gebruik bij pootaardappelen (de quaternaire ammoniumverbindingen DDAC en BAC	Er zijn desinfectiemiddelen die alleen zijn toegelaten voor het gebruik bij pootaardappelen (de <u>quaternaire</u> ammoniumverbindingen DDAC en BAC	tekstueel, tevens op diverse plekken in bijlage	Overgenomen	Verbetering van schrijffout.
3	Ctgb	Hoofdttekst	27	is er een chronische inname van nitraat en het kiemremmingsmiddel chloorprofam	is er een chronische inname van nitraat <u>en van chloorprofam, de werkzame stof in de meeste kiemremmingsmiddelen.</u>	onderscheid tussen werkzame stof en de middelen gebaseerd op die werkzame stof	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
4	Ctgb	Hoofdttekst Bijlage 10.1.4	30 192	Dit is gebaseerd op het feit dat de gemeten blootstelling onder de gezondheidskundige grenswaarden liggen.	Dit is gebaseerd op het feit dat de gemeten blootstelling onder de gezondheidskundige grenswaarden <u>ligt</u> .	tekstueel	Overgenomen	Verbetering van schrijffout.
5	Ctgb	Hoofdttekst	31	Naar aanleiding van dit rapport is het Ctgb in 2014 begonnen met een herbeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden en omstanders.	<i>geen voorstel</i>	Graag tekst in de hoofdttekst (die niet juist is) in overeenstemming brengen met de tekst in de bijlage, pagina 192 (die wel goed is).	Overgenomen	Tekst in hoofdttekst in overeenstemming gebracht met tekst in bijlage.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
6	Ctgb	Bijlage 8.3.7	160	De toelating van glyfosaat in de EU is per november 2017 voor vijf jaar verlengd en moet uiterlijk december 2022 opnieuw zijn beoordeeld.	De <u>goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat</u> in de EU is per november 2017 voor vijf jaar verlengd en moet uiterlijk december 2022 opnieuw zijn beoordeeld.	idem als bij Nr. 1	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
7	Ctgb	Bijlage 8.3.7	160	EFSA komt echter tot de tegenovergestelde conclusie, namelijk dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kanker zou veroorzaken (IARC, 2015).	EFSA komt echter tot de tegenovergestelde conclusie, namelijk dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kanker zou veroorzaken (EFSA, 2015).	Referentie wijzigen en opnemen in literatuur : EFSA, 2015. Conclusion on the peer review of the pesticide risk assessment of the active substance glyphosate	Overgenomen	Correcte referentie.
8	Ctgb	Bijlage 8.3.8	161	De toelating van chloorprofam eindigt op 8 januari 2020, met een opgebruiktermijn tot 31 juli 2020 (Ctgb, 2020d).	De toelating <u>van middelen op basis van de werkzame stof</u> chloorprofam is op 8 januari 2020 beëindigd, met een opgebruiktermijn <u>van de middelen</u> tot 31 juli 2020. (Ctgb, 2020d).	idem als bij Nr. 1	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
9	Ctgb	Bijlage 8.3.8	163	Chloorprofam heeft een opgebruiktermijn tot 31 juli 2020.	<u>Middelen op basis van de werkzame stof</u> chloorprofam <u>hebben</u> een opgebruiktermijn tot 31 juli 2020.	idem als bij Nr. 1	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
10	Ctgb	Bijlage 8.3.8	166	Chloorprofam, het meest gebruikte kiemremmingsmiddel in aardappelen, overschrijdt vrijwel nooit de MRL.	Chloorprofam, <u>de meest gebruikte werkzame stof in kiemremmingsmiddelen voor</u> aardappelen, overschrijdt vrijwel nooit de MRL.	onderscheid tussen werkzame stof en de middelen gebaseerd op die werkzame stof	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
11	Ctgb	Bijlage 8.3.11	169	Dit geeft echter geen compleet beeld, omdat in de zoekresultaten van de toelatingendatabank de biociden met een Unietoelating of een vereenvoudigde toelating ontbreken (Ctgb, 2020a)	Voor een compleet beeld van de toegelaten biociden in aardappelen dient ook de website van ECHA geraadpleegd te worden, omdat biociden met een Unietoelating of een vereenvoudigde toelating alleen in de ECHA-databank zijn opgenomen (Ctgb, 2020a). In de Ctgb-toelatingendatabank is een link naar deze ECHA-databank opgenomen.	De ECHA-databank is (ook) publiek toegankelijk.	Niet overgenomen	De ECHA-databank is publiek toegankelijk, maar niet gericht doorzoekbaar met toepassing in sectoren als uitgangspunt. Daarmee wordt niet duidelijk welke middelen zijn toegelaten in de aardappelketen en welke middelen worden toegepast zonder afzonderlijke dossiers door te nemen.
12	Ctgb	Bijlage 10.1.2	186	De beoordeling geldt dan ook voor de andere lidstaten uit diezelfde zone, die kunnen de toelating (binnen 120 dagen) aanvaarden.	De beoordeling geldt dan ook voor de andere lidstaten uit diezelfde zone, die kunnen de toelating (binnen 120 dagen) aanvaarden ('wederzijdse erkenning').	Is een zelfde opmerking als bij biociden, volgende alinea; geldt ook voor gewasbeschermingsmiddelen	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
13	Ctgb	Bijlage 10.1.2	187	Toegelaten werkzame stoffen (EU niveau) en middelen (zonaal niveau) worden na tien jaar opnieuw beoordeeld.	<u>Goedgekeurde</u> werkzame stoffen (EU niveau) en <u>toegelaten</u> middelen (zonaal niveau) worden na tien jaar opnieuw beoordeeld.	De terminologie die over het algemeen wordt gehanteerd is dat werkzame stoffen worden goedgekeurd en middelen worden toegelaten.	Overgenomen	Correct gebruik van terminologie.
14	Ctgb	Bijlage 10.1.2	187	Biociden worden alleen toegelaten voor algemene hygiëne. In 2017 heeft het Ctgb haar beleid voor biociden toelatingen verder geharmoniseerd met Europese richtlijnen waardoor het gebruik van biociden binnen de landbouw niet specifiek gericht kan zijn op de bescherming van planten of plantaardige producten. Middelen die claimen plantpathogenen te bestrijden vallen onder de gewasbeschermingsmiddelen.	Biociden <u>binnen de landbouw</u> worden alleen toegelaten voor algemene hygiëne. In 2017 heeft het Ctgb <u>zijn</u> beleid voor biociden toelatingen verder geharmoniseerd met Europese richtlijnen waardoor het gebruik van biociden binnen de landbouw niet specifiek gericht kan zijn op de bescherming van planten of plantaardige producten, maar alleen op algemene hygiëne; middelen die claimen plantpathogenen te bestrijden vallen onder de gewasbeschermingsmiddelen.	Verbijzondering van de biociden die binnen de landbouw kunnen worden gebruikt / toegelaten. Zoals het er stond was feitelijk onjuist (biociden worden niet alleen toegelaten voor algemene hygiëne).	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
15	Ctgb	Bijlage 10.1.4	193	Sinds 2014 wordt het risico voor omwonenden meegenomen in de toelatingsbeoordeling. Na een rapport van de Gezondheidsraad uit 2014, is er een vervolgonderzoek gestart, gecoördineerd door RIVM, naar de gezondheidsrisico's van omwonenden.	Sinds 2014 wordt het risico voor omwonenden <u>expliciet</u> meegenomen in de toelatingsbeoordeling. Na een rapport van de Gezondheidsraad uit 2014, is er een vervolgonderzoek gestart, gecoördineerd door RIVM, naar de gezondheidsrisico's van omwonenden.	Ook tot 2014 werd het risico van omwonenden in de risicobeoordeling beoordeeld, maar dan op impliciete wijze, zie ook de tekst boven de samenvatting. Na 2014 kwamen modellen beschikbaar om deze risicobeoordeling <i>expliciet</i> uit te voeren.	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
16	Cumela	Hoofdttekst	6	Kopje Buiten de scope; "Het gebruik van biociden voorin de aardappelteelt worden gebruikt"	" en voor het stallen van werktuigen en machines die in de aardappelteelt worden gebruikt"	Via deze wijziging wordt duidelijk dat dit alleen knaagdierbestrijding betreft en niet ook biociden voor (het desinfecteren) van machines en werktuigen	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
17	Cumela	Hoofdttekst	10	Voor pootgoed geldt in heel Nederland een beregeningsverbod	Voor pootgoed geldt in heel Nederland een beregeningsverbod met oppervlaktewater	Niet duidelijk is dat het verbod voor pootgoed alleen geldt voor oppervlaktewater, niet voor bronwater en leidingwater.	Tekst verduidelijkt	Relevante aanscherping van de tekst.
18	Cumela	Hoofdttekst	24	Vanuit dierlijke mest kunnen ook andere verontreinigingen op het land terechtkomen. Residuen van diergeneesmiddelen of resten van drugsafval dat illegaal gemengd is met de mest.	Vanuit dierlijke mest kunnen ook andere verontreinigingen op het land terechtkomen. Residuen van diergeneesmiddelen of in enkele gevallen resten van drugsafval dat illegaal gemengd is met de mest.	Cumela is feitelijk op de hoogte van één concrete situatie waar drugsafval was gemengd met mest. In de bijlage wordt een aantal keren genoemd genoemd (blz 147).	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
19	Cumela	Hoofdttekst	24	In de praktijk wordt mest uit mestkelders echter vrijwel niet gebruikt.....voedselveiligheid van aardappelen op		Gesteld wordt dat er in de aardappelteelt vrijwel geen geen drijfmest wordt gebruikt. Volgens Cumela is dat beeld onjuist voor de gehele aardappelteelt; voor pootgoed klopt dit beeld volgens ons wel	Tekst aangepast	De tekst over de toepassing van drijfmest in de aardappelteelt is aangepast en er zijn referenties toegevoegd.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
20	GFH	Hoofdttekst	5	Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen heeft deze studie zich beperkt tot de risico's van de werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen en biociden, er is niet gekeken naar eventuele risico's van toevoegingsstoffen ⁵ en basisstoffen	Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen heeft deze studie zich beperkt tot de risico's van de werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen en biociden, er is niet gekeken naar eventuele risico's van toevoegingsstoffen ⁵ en basisstoffen Voedselveiligheidsrisico van gebruikte van biostimulaten en meststoffen als input (grondstoffen) in de teelt van aardappelen worden wel meegenomen.	Recent is de nieuwe EU-meststoffenverordening 2019/1009 gepubliceerd en darvallen ook biostimulanten onder. In 2022 moet er een CEN norm zijn waar deze middelen aan moeten voldoen. Er is geen centrale onafhankelijke (risico)beoordeling. Biostimulanten en meststoffen kunnen zowel chemische als microbiologisch risico's zitten ook mogelijk voor het milieu. Onduidelijk welke (actieve) componenten in middelen zitten. Biostimulant/meststof kan ook een gewasbeschermingsclaim maken. in bijlage 8.3.6. worden wel andere verontreinigingen van mest genoemd	Informatie toegevoegd	Er is niet expliciet gekeken naar biostimulanten. Het zijn ook geen gewasbeschermingsmiddelen. In de afbakening is vermeld dat biostimulanten <u>niet</u> zijn meegenomen in de beoordeling.
21	GFH	Hoofdttekst	17	Bedrijven zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van het door hen geproduceerde voedsel, of het voedsel dat onder hun beheer valt.	Bedrijven zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van het door hen geproduceerde voedsel, of het voedsel dat onder hun beheer valt. Met een HACCP aanpak worden de bekende risico's beheerst in private certificering schema's zoals VVAK/GLOBALG.A.P. in de teelt en BRC, IFS, FSC22000 bij de verwerkers en de handelaren	Vrijwel alle gevaren die in de analyse worden genoemd zijn onderdeel van de GAP, GHP en GMP systemen van de bedrijven in de aardappelketen. Daarin staan (preventie) maatregelen om de risico's te verkleinen naar een aanvaardbaar niveau. Dit zijn o.a. VVAK/GLOBALG.A.P. in de teelt en BRC, IFS, FSC22000 bij de verwerkers en de handelaren.	Verwijzing naar Bijlage 2.2.3 opgenomen	Relevante verduidelijking van de tekst.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
22	GFH	Hoofdttekst	20	De belangrijkste nabesmetting tijdens verwerking van aardappelproducten zijn kruiden(mixen). Het gaat hierbij met name om Salmonella.	De belangrijkste nabesmetting tijdens verwerking van aardappelproducten zijn kruiden(mixen). Het gaat hierbij met name om Salmonella.	In de EFSA databank zijn er geen salmonella uitbraken geregistreerd die gelinkt zijn aan de aardappel keten (blz 100 bijlage rapport). De risico's van de aardappelketen worden hier in kaart gebracht en niet die van gedroogde kruiden.	Tekst verduidelijkt en informatie toegevoegd	Er is een grote salmonellose-uitbraak in Duitsland geweest veroorzaakt door aardappelchips (paprikasmaak), waarbij de kruidenmix de oorzaak van besmetting was. Ook zijn diverse recalls van chips in de VS uitgevoerd om deze reden. De keten omvat ook kant-en-klare aardappelproducten zoals chips, een vet product, wat een risicofactor is voor Salmonella. De tekst in zowel hoofdttekst als de bijlage is hierop verduidelijkt.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
23	GFH	Hoofdttekst	23		Inname van nitraat vanuit al het voedsel overschrijdt de gezondheidskundige grenswaarde, waardoor gezondheidsrisico's niet zijn uit te sluiten. Voor kleine kinderen leveren aardappelen een belangrijke bijdrage (4-35%)	Nitraat is een belangrijke voedingsstof voor het normaal functioneren van fysiologische processen in de mens. Er wordt al heel lang gesproken over een herziening van de ADI van de EFSA voor nitraat en nitriet. Zie advies voor details Advies van BuRO 2014/4356. De wetenschappelijke onderbouwing voor de nadelige gezondheidseffecten van nitraat en nitriet in voeding is zwak. Het eten van groenten (sla, andijvie, bieten), die een rijke bron van nitraat zijn, wordt geassocieerd met positieve gezondheidseffecten zoals een verlaagde bloeddruk en een verminderd risico van kanker en hart- en vaatziekten. Geen ML voor aardappelen, geen recente data beschikbaar oude waarden in KAP zijn laag. Gebruik van mest o.a. door nitraatnormen is alleen maar strenger geworden geen verhoging te verwachten. Dit zijn conclusies uit het rapport van BuRO van de NVWA	Tekst verduidelijkt en informatie toegevoegd	Teveel nitraat kan schadelijk zijn. De gezondheidskundige norm (ADI) geeft de maximale inname om risico op schadelijke effecten te voorkomen. EFSA heeft in 2017 beoordeeld dat er geen reden is om de eerder afgeleide ADI van 3,7 mg/kg lichaamsgewicht per dag aan te passen. Uit diezelfde EFSA-studie komt de conclusie zoals is geformuleerd in de tekst. Er zijn helaas geen recentere data voorhanden over nitraatgehaltes in aardappelen op de Nederlandse markt. Dat deze gehalten niet hoger zouden zijn dan de vermelde gehalten is een aanname, maar kan niet bevestigd worden. De tekst over positieve effecten van nitraat in bijlage (8.3.6) is uitgebreid en de hoofdttekst is daarop aangepast.
24	GFH	Hoofdttekst	23	bemesting	bemesting en biostimulanten	biostimulanten is een groeiende markt (zie Nr. 19). Dit risico wordt nu niet benoemd en uitgewerkt .	Niet overgenomen	Uit de EFSA-studie genoemd in Nr. 23 komt de conclusie zoals geformuleerd in de tekst.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
25	GFH	Hoofdttekst	24	Echter niet alle gewasbeschermingsmiddelen die zijn toegelaten voor gebruik in aardappelen worden ook regulier geanalyseerd, omdat sommige niet geanalyseerd kunnen worden met de zogenaamde multiresidumethoden die in Nederland (NVWA/WFSR) gebruikt worden.	Echter niet alle gewasbeschermingsmiddelen die zijn toegelaten voor gebruik in aardappelen worden ook regulier geanalyseerd, omdat sommige niet geanalyseerd kunnen worden met de zogenaamde multiresidumethoden die in Nederland (NVWA/WFSR) gebruikt worden. In aanvullende single residu analyses kunnen deze worden aangetoond indien dit vanuit de risico-analyse wenselijk is .	Er zijn single residu analyses beschikbaar en deze worden aanvullend gedaan indien dat vanuit de risico-analyse naar voren komt	Niet overgenomen	Single residu analyses zijn mogelijk, maar de beslissing over de uitvoering ervan is n.a.v. risicoanalyse. Tot nu toe zijn geen data gevonden, ze worden niet regulier gemeten (niet in NVWA/WFSR multiresidumethoden). Het woord 'ook' is weggehaald in de zin.
26	GFH	Hoofdttekst	24	De tweede kanttekening is ten aanzien van een aantal middelen dat alleen is toegelaten voor het gebruik bij pootaardappelen. Als deze pootaardappelen uiteindelijk toch als consumptieaardappel worden gebruikt, zoals gebruikelijk is voor bovenmaatse pootaardappelen, zouden ze stoffen kunnen bevatten die niet toegelaten zijn voor consumptieaardappelen. De eventuele consumptie van deze pootaardappelen is bij de beoordeling voor de toelating van deze middelen niet meegenomen.	De tweede kanttekening is ten aanzien van een aantal middelen dat alleen is toegelaten voor het gebruik bij pootaardappelen. Als deze pootaardappelen uiteindelijk toch als consumptieaardappel worden gebruikt, zoals gebruikelijk is voor bovenmaatse pootaardappelen, zouden ze stoffen kunnen bevatten die niet toegelaten zijn voor consumptieaardappelen. De eventuele consumptie van deze pootaardappelen is bij de beoordeling voor de toelating van deze middelen niet meegenomen.	Telers van pootgoed houden bij hun teeltplan en hun gewasbeschermingmonitor er rekening mee dat de bovenmaatse aardappelen naar de consumptie gaan. Daar sturen de handelshuizen actief op en wordt ook gecontroleerd bij het afleveren van product. Pootaardappelen worden eerder geoogst en staan minder lang op het veld. Zij zijn juist zijn minder vaak bespoten met middelen tegen schimmels en insecticiden dan de consumptieaardappelen en ook worden er minder middelen tegen onkruid ingezet.	Tekst verduidelijkt	We kunnen niet uitsluiten dat het niet gebeurt en daarom is het als mogelijk risico benoemd. Figuur 10.1 in Bijlage 10.1.3. toont dat gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (kg ws/ha) in de pootaardappelteelt hoger is dan in de consumptieaardappelteelt.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
27	GFH	Hoofdttekst	24	De derde kanttekening is dat gelijktijdige blootstelling aan de stoffen vanuit andere levensmiddelen niet is meegenomen. Ook een gelijktijdige blootstelling aan verschillende stoffen met een mogelijk cumulatief effect is niet meegenomen, omdat er nog geen breed geaccepteerde methode beschikbaar is om cumulatieve risico's te beoordelen.	De derde kanttekening is dat gelijktijdige blootstelling aan de stoffen vanuit andere levensmiddelen voor de eerste drie effect-groepen is gedaan in een pilot en nog niet volledig is meegenomen voor alle 42 effecten-groepen . Ook een gelijktijdige blootstelling aan verschillende stoffen van deze drie effect-groepen met een mogelijk cumulatief effect is in de pilot meegenomen maar nog niet volledig. De eerste resultaten zijn..... Er is nog geen complete en breed geaccepteerde methode beschikbaar is om cumulatieve risico's te beoordelen.	EFSA heeft de resultaten gepubliceerd van twee pilootbeoordelingen over de risico's voor de mens door residuen van meerdere pesticiden in voedsel daar zullen ook aardappelen in zijn meegenomen. De beoordelingen - een waarbij chronische effecten op het schildklierstelsel worden overwogen en de andere acute effecten op het zenuwstelsel - zijn het resultaat van een meerjarige samenwerking tussen EFSA en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). De resultaten zijn gepubliceerd en zijn een goede toevoeging aan het rapport.	Tekst verduidelijkt	De studies zijn bekend, er wordt in bijlage ook naar verwezen (8.3 onder risicokarakterisatie). Wat hier bedoeld wordt, is dat er in deze risicobeoordeling niet naar cumulatieve effecten is gekeken. De tekst is verduidelijkt.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
28	GFH	Hoofdttekst	25	Er is echter geen informatie over het gebruik van 'food grade olie' in de aardappelteelt of over gehalten minerale olie aangetroffen op aardappelen.	Er wordt is echter geen informatie over het gebruik van 'food grade olie' in de aardappelteelt gebruikt of er is geen informatie over gehalten minerale olie MOAH /MOASH aangetroffen op aardappelen.	Gebruik van "Food grade olie" is een verplicht onderdeel van VVAK, GLOBAL GAP schema. Meetmethode voor de MOAH/MOASH componenten van minerale olie zijn complex en niet ruim beschikbaar. Telers ondervangen risico door gebruik te maken van food-grade. Informatiebron zou kunnen zijn opvragen aan de toeleveranciers voor de aardappeltelers over gebruik van smeermiddelen of bij de CI voor VVAK/GlobalGAP. Andere minerale olie OIL-H is een gewasbeschermingsmiddel dat veelvuldig wordt ingezet in de reguliere en biologische teelt als insecticide tegen luizen en indirecte virussen in de aardappelteelt.	Tekst aangepast	Nieuwe tekst: Er is echter geen informatie gevonden over de mate waarin 'food grade oliën' in de aardappelteelt worden toegepast of over de specificaties daarvan. Er is geen informatie over gehalten minerale oliën aangetroffen op aardappelen.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
29	GFH	Hoofdttekst	26	Van andere desinfectiemiddelen wordt geen risico verwacht (benzoëzuur en waterstofperoxide) of is door gebrek aan gegevens het risico niet te beoordelen (chloraat en perchloraat als omzettingsproducten van natriumhypochloriet)	Van andere desinfectiemiddelen wordt geen risico verwacht (benzoëzuur en waterstofperoxide) en voor chloraat is op basis van monitoring een MRL vastgesteld voor aardappelen of is door gebrek aan gegevens het risico niet te beoordelen (chloraat en perchloraat als omzettingsproducten van natriumhypochloriet)	Chloraat normen zijn vastgesteld onder de MRL verordening Verordening 2020/749 op basis van monitoringsdata 95% percentiel en deze gaan gelden per 1 juli 2020. Voor aardappel is de waarde 0,05 mg/kg. De monitoringsdata of de samenvatting waarop de EC deze waarde heeft vastgesteld zijn bij de NVWA/VWS bekend. Perchloraat ML wordt vastgesteld onder de contaminanten wetgeving in Verordening (EU) 2020/685 maar niet voor aardappelen tenzij deze in kinder of zuigelingen voedsel worden verwerkt.	Tekst verduidelijkt en informatie toegevoegd.	De bij ons bekende gegevens over het voorkomen van chloraat en perchloraat in aardappelen staan vermeld in de bijlage. Dit was voor ons echter onvoldoende om een beoordeling te kunnen geven. In de tekst is 'gebrek' vervangen door 'onvoldoende'. De nieuwe MRL-waarden voor chloraat en perchloraat per 1 juli 2020 zijn als voetnoot toegevoegd in de bijlage.
30	GFH	Hoofdttekst	31	Een verkenning van de NVWA (NVWA, 2015) liet zien dat het dat het wegvallen van middelen op basis van azolen op dat moment geen of nauwelijks invloed had op de mate waarin schimmels in de aardappelteelt onder controle konden worden gehouden, omdat het pakket van chemische middelen als breed beoordeeld werd.	[nieuwe tekst op basis van een update]	Geldt deze bewering van de NVWA op basis van een verkenning uit 2015 dit in 2020 nog? Het middelenpakket van nu is aanzienlijk gewijzigd t.o.v. 2015. Het zou mooi zijn omdat nogmaals te checken. Zijn er ondertussen azolen als actieve stof verboden of gebruikersvoorschriften aangepast? Voor thiabendazole is de MRL in 2017 verlaagd van 15 naar 0,04 waardoor gebruik in de consumptieaardappelen niet meer mogelijk is. NB Er is wel middel op basis van thiabendazol toegestaan als een naooogstbehandeling op pootaardappelen.	Informatie toegevoegd	Er is binnen de NVWA navraag gedaan over het beeld in 2020. De tekst is als volgt uitgebreid: "In 2020 geeft dit een iets aangepast beeld, omdat er inmiddels signalen zijn dat de middelen die toegelaten zijn een verminderde werking hebben, in verband met mogelijke resistentieontwikkeling".

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
31	NAK	Hoofdttekst	2	“gemiddeld over 2016 – 2018 exporteerde Nederland jaarlijks 900.000 ton	Volgens cijfers van de NAO is dat 785.799 ton pootgoed. Zie bijgaand.		Deels overgenomen	De NAO rapportages zijn nu gebruikt als basis voor berekening van gemiddelden.
32	NAK	Hoofdttekst	24	“De eventuele consumptie van deze pootaardappelen is bij de beoordeling voor de toelating van deze middelen niet meegenomen.”	Wij hebben twijfels hierover, omdat de Ctgb o.a. in de beoordeling en MRL's werkt met gewasgroep aardappelen. En als dat niet zo is dan wordt in het gebruiksvoorschrift beperkingen vermeld zoals verboden bij bestemming voor consumptie.	Advies: navragen bij Ctgb.	Tekst verduidelijkt	De zin is weggehaald.
33	NAK	Hoofdttekst	27	Samenvatting:	idem als hiervoor bij “De tweede kanttekening” (Nr.32).		Niet overgenomen	In dit stukje tekst stond de aangehaalde zin over de toelating niet.
34	NAK	Bijlage 3.3	17 en 18	Uitvoer EU lidstaten	zie exportcijfers NAO. Idem tabel 3.1.		Tekst verduidelijkt	De NAO rapportages zijn nu gebruikt als basis voor berekening van gemiddelden.
35	NAK	Bijlage 5.2.2	34	“De teelt op besmette grond is nu niet verboden”	“nu” weglaten, suggereert dat men denkt aan instellen verbod		Overgenomen	Mee eens: "nu" kan suggereren dat er in de toekomst een verbod komt.
36	NAK	Bijlage 5.2.2	34	“kans op afkeuring van partijen enis groot”.	: “grotere kans op afkeuring”	Dit kan ons inziens niet worden onderbouwd	Niet overgenomen, tekst wel aangepast	De tekst is als volgt aangepast: "kans op afkeuring van partijen of verdere verspreiding van de nematoden bij teelt op besmette percelen is groot" gewijzigd in "kans op afkeuring van partijen of verspreiding van de nematoden bij teelt van uitgangsmateriaal op besmette percelen is als groot beoordeeld". Ook zijn referenties (Van der Gaag 2011a; 2011b) toegevoegd.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
37	NAO	Hoofdttekst	3	Tabel: 4a....secundair (industrie)	Tabel: 4a....secundair (industrie, handel, kleinverpakkers, sorteerb企业)	verwerking vindt behalve in de fritesindustrie plaats bij andere bedrijven (zoals kleinverpakkers verse aardappelen, sorteerb企业 export)	Deels overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
38	NAO	Hoofdttekst	9	Daarnaast kan met name bij <i>Ralstonia solanacearum</i> besmetting worden voorkomen door schoon water te gebruiken voor irrigatie.	Daarnaast kan met name bij <i>Ralstonia solanacearum</i> besmetting worden voorkomen door niet besmet oppervlaktewater te gebruiken voor irrigatie.	Wat is schoon? Betere omschrijving is 'niet met <i>Ralstonia</i> besmet oppervlakte water.'. Besmettingen betreffen oppervlakte water.	Overgenomen	"niet met <i>Ralstonia</i> besmet water" is duidelijker dan "schoon water".
39	NAO	Hoofdttekst	9	Deze soorten vormen dan ook met name een risico voor de handel en export van aardappelen omdat, vanwege de Q-status in de EU maar ook in veel derde landen, een lichte besmetting al leidt tot afkeuring van een partij.	Deze soorten vormen dan ook met name een risico voor de handel en export van aardappelen omdat, vanwege de Q-status in de EU maar ook in veel derde landen, een besmetting in pootaardappelen leidt tot afkeuring van een partij.	Overwegend is een partij pootgoed besmet of niet. Een beetje besmet telt in EU in een deel van de Derde Landen als besmet.	Overgenomen	De term 'lichte besmetting' was bedoeld om te benadrukken dat er een nultolerantie geldt, maar de tekst kan anders worden gelezen.
40	NAO	Hoofdttekst	10	Tevens wordt rondom elke nieuwe vondst voor het volgende teeltjaar een gebied afgebakend met een straal van 1 km rondom het besmet bevonden perceel, waarbij alle pootgoedpercelen die binnen dat gebied (geheel of gedeeltelijk) zijn gelegen worden getoetst.	Aanvullen: Deze cirkels kunnen worden opgeheven, waarna een besmetting topografisch wordt afgegrensd. (graag met check bij NVWA Wageningen)	Graag checken bij NVWA Wageningen opheffing van cirkelbeleid, en beleid meer gericht op topografisch perceel. Tevens zijn er mogelijkheden om weer van een besmetverklaring af te komen.	Overgenomen	De tekst is aangevuld. 'Topografische perceel' is nu beschreven en ook onder welke voorwaarden een besmetverklaring kan worden opgeheven.
41	NAO	Hoofdttekst	10	De nematoden zijn vermoedelijke wijder verspreid dan dan officieel bekend is.	De nematoden zijn in de EU en internationaal vermoedelijke wijder verspreid dan dan officieel bekend is. EU Commissie heeft daarom gevraagd aan EU-lidstaten om werk te maken van monitoring.	Discussie M. Chitwoodi is feitelijk Europees. Het vermoeden is dat M. Chitwoodi en fallax groten delen van de EU aanwezig zijn.	Niet overgenomen	De kern van de bewering is dat de nematoden in Nederland vermoedelijk wijder verspreid voorkomen dan officieel bekend is. Dit kan ook zo zijn in andere landen, maar de BuRO-risicobeoordeling beperkt zich tot Nederland.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
42	NAO	Hoofdttekst	11	Voor pootaardappelen en aardappelzaden is alleen Zwitserland uitgezonderd van het importverbod.	Aanvullen: voor een aantal Zuid-Europese landen geldt een EU-derogatie voor de import van pootaardappelen uit Canada.	Import uit Canada kan ook een pathway zijn.	Overgenomen	Derogaties staan in de hoofdttekst in zijn algemeenheid genoemd bij de bespreking van 'pathways'. De specifieke derogatie voor pootaardappelen uit Canada staat beschreven in de bijlagen. Deze derogatie is nu ook hier toegevoegd aan dit deel van de tekst.
43	NAO	Hoofdttekst	11	Van het importverbod van overige aardappelknollen en planten bestemd voor opplant van Solanaceae, met uitzondering van zaden, zijn alleen specifiek benoemde landen en landsdelen op het Europese continent en in het Middellandse Zeegebied uitgezonderd (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VI, punten 15-18).	Aanvulling: tevens derogatie voor import van consumptie uit Libanon en Cuba.	Kunnen pathway zijn	Overgenomen	Derogaties staan in de hoofdttekst al in zijn algemeenheid genoemd bij de bespreking van 'pathways'. De genoemde derogaties zijn toegevoegd aan de tekst.
44	NAO	Hoofdttekst	14	het risico van verdere verspreiding van <i>Meloidogyne chitwoodi</i> en <i>M. fallax</i> voor de handel en export van pootaardappelen;	Verwijderen	Verspreiden <i>M. Chitwoodi</i> en <i>fallax</i> betitelen als een groot risico is in tegenspraak met de eerdere constatering dat beide reeds wijd verspreid zijn in de EU. Daarnaast verwacht de EU-cie van EU-lidstaten monitoring. De indruk is dat veel EU-landen dit niet doen en daardoor niet kunnen aantonen dat zij vrij zijn van <i>M. Chitwoodi</i> en <i>fallax</i>	Niet overgenomen, tekst aangepast	Het vermoeden is dat beide organismen wijder verspreid zijn dan officieel bekend is. Daarmee wordt niet gezegd dat ze in de EU wijd verspreid voorkomen. De tekst is wel aangepast: 'verdere verspreiding' is verwijderd. De tekst is nu: "Het risico van <i>M. chitwoodi</i> en <i>M. fallax</i> voor de handel en export van pootaardappelen". Jaarlijks wordt nu een groot aantal partijen afgekeurd.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
45	NAO	Hoofdttekst	20	Echter, zoals eerder vermeld dienen tafelaardappelen schoon te zijn.	Wassen voorkomt wel contaminatie door aanhangende grond van de aardappel. Meeste bacteriën worden gedood doordat aardappelen na een hitte behandeling, zoals koken, worden geconsumeerd.	Zie voorbeeld VK: kans op besmetting via grond is minimaal. De verwijzing naar 'zoals eerder gemeld moeten consumptieaardappelen gewassen zijn' zie ik niet direct in de tekst. Aardappelen worden verhit (gekookt, gebakken) gegeten waardoor het risico vermindert.	Niet overgenomen	Er staat niet dat "aardappel gewassen zijn", maar er staat dat aardappels "schoon" dienen te zijn. En dat staat eerder in de tekst genoemd.
46	NAO	Hoofdttekst	25	De toelating van chloorprofam is op 8 januari 2020 beëindigd, met een opgebruiktermijn tot 31 juli 2020.	De toelating van chloorprofam is op 8 januari 2020 beëindigd, met een opgebruiktermijn in Nederland tot 31 juli 2020. Nationale EU-lidstaten mogen een opgebruiktermijn tot uiterlijk 8 oktober 2020 hanteren.	EU-besluit	Tekst verduidelijktmet <u>in Nederland</u> een opgebruiktermijn.....
47	NAO	Hoofdttekst	25	De MRL wordt, na het verbod op gebruik, verlaagd naar de detectielimiet (0,01 mg/kg). W	Tot dat in de EU een besluit is genomen over een tijdelijke-MRL geldt de huidige mrl van 10 PPM	Dit is gemeld door de Europese Commissie tijdens een Euppa/Europatat-sessie in Brussel (d.d. 23 oktober 2019)	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
48	NAO	Hoofdttekst	27	18 Chloorprofam heeft een opgebruiktermijn tot 31 juli 2020.	In Nederland geldt een opgebruiktermijn van 31 juli 2020. Nationale EU-lidstaten mogen een opgebruiktermijn tot uiterlijk 8 oktober 2020 hanteren.	EU-besluit	Tekst verduidelijkt	Tekst in voetnoot aangepast:in Nederland een opgebruiktermijn.....
49	NAO	Hoofdttekst	30	Voor pootaardappelen zijn geen groeiregulatoren toegelaten en zijn er drie kiemremmingmiddelen toegelaten.	Voor pootaardappelen zijn geen groeiregulatoren toegelaten en zijn er drie kiemremmingmiddelen toegelaten.	Voor pootaardappelen gaat het om regulering van kiemvorming, en niet zozeer remming zoals bij consumptieaardappelen wel het geval is.	Niet overgenomen	Kiemremmingmiddel laten staan; dit is een gangbare term.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
50	NAO	Hoofdttekst	31	Een verkenning van de NVWA (NVWA, 2015) liet zien dat het dat het wegvallen van middelen op basis van azolen op dat moment geen of nauwelijks invloed had op de mate waarin schimmels in de aardappelteelt onder controle konden worden gehouden, omdat het pakket van chemische middelen als breed beoordeeld werd.	Toevoegen: De sector ervaart echter een dreigende versmalling van het middelenpakket.	Deze nuance is van belang, omdat het middelenpakket in zijn geheel onder druk staat. Minder soorten fungiciden leidt tot een beperking van resistentie management. Betreffende zin geeft een verkeerd beeld van de trend in beschikbaarheid van middelen.	Niet overgenomen, informatie toegevoegd	Er is binnen de NVWA navraag gedaan over het beeld in 2020. De tekst is als volgt uitgebreid: "In 2020 geeft dit een iets aangepast beeld, omdat er inmiddels signalen zijn dat de middelen die toegelaten zijn een verminderde werking hebben, in verband met mogelijke resistentieontwikkeling".
51	Plantum	Hoofdttekst	25	aanvulling bij kiemremmingmiddelen	toevoegen: zeer recent is een nieuw kiemremmingmiddel toegelaten, namelijk sinaasappelolie (product ARGOS)	ARGOS https://www.upl-ltd.com/nl/news-details/nieuwe-kiemremmer-argos-toegelaten-in-aardappelen-1 .	Informatie toegevoegd	De toelating is zeer recent (5/6/2020). De informatie is in een voetnoot toegevoegd aan bijlage en hoofdttekst.
52	Plantum	Bijlage 3.2	14	"Dit selectieproces wordt uitgevoerd door de boeren- of hobbykwekers, op basis van een contract met een veredelingsbedrijf."	"Dit selectieproces wordt deels uitgevoerd door de kweekbedrijven en deels door de boeren- of hobbykwekers... etc."	verderop op p15 staat het wel juist. Naast kweekbedrijven zijn er circa 150 kleine kwekers (boeren- of hobbykwekers) die, op basis van een contract met een veredelingsbedrijf, de selectie van waardevolle nieuwe lijnen van veredelingsbedrijven onder veldomstandigheden uitvoeren.	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
53	Plantum	Bijlage 3.2	15	Voor de wettelijke registratie van nieuwe rassen van consumptieaardappelen geldt dat het gehalte glycoalkaloiden maximaal gelijk mag zijn aan dat van het ras Innovator	... Dat maximaal gelijk mag zijn aan het meerjarig gemiddelde van het ras Innovator	Het gehalte glycoalkaloïde schommelt enorm van jaar tot jaar afhankelijk van de weersinvloeden	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.

Nr.	Organisatie	Hoofdttekst/ bijlagen	Pagina	Te corrigeren tekst	Voorstel	Argumentatie	Reactie BuRO	Motivatie BuRO
54	Plantum	Bijlage 5.5.2	46		toevoegen onder pathway: internethandel	Hier wordt alleen ingegaan op aardappelen in passagiersbagage, er wordt voorbij gegaan aan de verkoop van kleinverpakkingen pootaardappelen via internet. Via bv. Alibaba is een zeer grote keuze aan pootaardappelen	Overgenomen	Tekst over het risico van internethandel is toegevoegd.
55	VAVI	Hoofdttekst	28	resten van voorgaande gewassen, met name maiskolvenkroonwortels van de maisplant	met name de kroonwortels zijn een issue	Overgenomen	Relevante aanscherping van de tekst.
56	VAVI	Hoofdttekst	25	deze twee stoffen, als alternatief voor chloorprofam (na het verbod op 31 juli 2020), worden beide nog niet geanalyseerd met één van de multiresidumethoden (2018) voor de analyse van gewasbeschermingsmiddelen	deze twee stoffen, als alternatief voor chloorprofam (na het verbod op 31 juli 2020), worden beide geanalyseerd van gewasbeschermingsmiddelen en tot op heden zijn er geen significante overschrijdingen bekend	zit wel degelijk in algemene screening bij oa Eurofins	Tekst verduidelijkt	In de risicobeoordeling is uitgegaan van de NVWA-analyses met de multiresidumethoden (behorend bij de KAP-data). Dit is op een aantal plaatsen in de bijlage en de hoofdttekst aangegeven.
57	VAVI	Hoofdttekst	11	nvt	Wij hebben als aardappelketen meegewerkt met de NAO en de NVWA om de afzet van tarragrond goed te reguleren, zodanig dat de verspreiding van grondgebonden ziekten en problemen zoals aardappelcysten wordt voorkomen. Voor andere gewassen, die een jaar na de teelt van aardappelen op dat zelfde perceel kunnen worden geteeld, geldt geen enkele regulering voor de afzet van de tarragrond die met die gewassen wordt geoogst.	Ook in tarragrond vrijkomend bij andere akkerbouw producten kunnen bepaalde ziekten zitten.	Informatie toegevoegd	Ook met tarragrond van andere producten kunnen bodempathogenen worden verspreid.